

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนั้น ผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง (3 Sources & Face) ได้แก่ สภาพสังคมปัจจุบัน (ปัญหาและอุปสรรค) องค์ความรู้ (การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน) และผู้เข้าฝึกอบรม (ความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนคือ

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หลักการของการฝึกอบรม การพัฒนาขีดความสามารถกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. สถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ความรู้หรือหัวข้อเรื่องที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับผู้นำท้องถิ่น
4. สำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อทำการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากผู้วิจัยอาศัยและทำงานอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มานานกว่า 12 ปี ได้มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นและจังหวัดของตน ซึ่งในการพัฒนาขีดความสามารถ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในครั้งนี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งทำให้ทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลเพื่อค้นหาแนวทางแก้ปัญหาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นและจังหวัดต่อไป นอกจากนี้ ยังมีความสะดวกในการเดินทางและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครบสมบูรณ์ได้ดีกว่าในพื้นที่ศึกษาอื่นๆ

1.2 ชนิดของข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานก่อนมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เช่น สถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรค ความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นต้น

1.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ได้จากการค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสารและบทความต่างๆ เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เช่น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การฝึกอบรม การพัฒนาขีดความสามารถ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1 ประชากร ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย 8 อำเภอ จำนวน 48 ตำบล และ 388 หมู่บ้าน ซึ่งใน 1 หมู่บ้านจะมีผู้นำชุมชนโดยเฉลี่ยประมาณ 35 คน (ภาณุวิชญ์ ทองยิ้ม, 2544: 131-132) โดยเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) หัวหน้าคณะกรรมการอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ส่วนผู้นำชุมชนท้องถิ่นแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำกลุ่มอาวุโส ผู้นำด้านศาสนา (พระภิกษุ/ฆราวาส) ผู้นำกลุ่มเยาวชน ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้าน และหมอชาวบ้าน เป็นต้น ดังนั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงมีผู้นำท้องถิ่นทั้งแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ จำนวน (388 หมู่บ้าน x 35 คน)ทั้งสิ้น 13,580 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamanae, 1970: 589-591) จากข้อมูลประชากรทั้งหมด 8 อำเภอ 48 ตำบล และ 388 หมู่บ้าน และใน 1 หมู่บ้านจะมีผู้นำชุมชนโดยเฉลี่ยประมาณ 35 คน (388 หมู่บ้าน x 35 คน) รวมทั้งสิ้น 13,580 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือเกิดความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้ผลดังนี้คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n คือจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (จำนวนผู้ให้ข้อมูล)
 N คือจำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย
 e คือความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในการสุ่มตัวอย่าง
 (กรณีการวิจัยนี้ e = 0.05 หรือเท่ากับร้อยละ 5)

$$\begin{aligned} n &= \frac{13,580}{1 + 13,580(0.05)^2} \\ &= 388.56 \\ &\approx 400 \end{aligned}$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 388.56 คน หรือ 389 คน แต่เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน สำหรับขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนจากประชากรทั้ง 8 อำเภอๆ ละเท่าๆ กัน จากนั้น ได้เก็บแบบสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมและให้ความร่วมมือ

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม ซึ่งในส่วนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจความต้องการในการฝึกอบรม (Training Needs Assessment) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 1 ชุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยมีลักษณะคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ที่แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่งในชุมชน ภูมิสำเนา และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวชุมชน ความสนใจหรือความต้องการในการฝึกอบรม เช่น วัน เวลา สถานที่ จัดฝึกอบรม การจัดที่พัก อาหาร ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สื่อ/อุปกรณ์ วิธีการประเมินผลการฝึกอบรม เป็นต้น

ตอนที่ 3 เนื้อหาสาระ/หัวข้อในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์พิจารณาระดับความรู้และระดับความต้องการเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ/หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้คือ

1.4.1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ได้กำหนดค่าน้ำหนักเป็นคะแนน 5 ระดับคือ

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับความรู้มากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับความรู้มาก
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับความรู้ปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับความรู้น้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับความรู้ที่น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าคะแนนระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างแล้ว นำมาคำนวณหาน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน 5 ระดับคือ

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีระดับความรู้มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีระดับความรู้มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีระดับความรู้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีระดับความรู้น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีระดับความรู้ที่น้อยที่สุด

ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินระดับความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวคือ ตั้งแต่ 3.50 ลงมา จะอยู่ในเกณฑ์ที่มีระดับความรู้ปานกลาง ซึ่งจะนำไปกำหนดโครงสร้างหลักสูตรต่อไป (กุลประภัสสรร์ สิ่งบุระอดุม, 2551: 89)

1.4.2 ระดับความต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ได้กำหนดค่าน้ำหนักเป็นคะแนน 5 ระดับเช่นกัน ดังนี้คือ

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการและความจำเป็นมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการและความจำเป็นมาก
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการและความจำเป็นปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการและความจำเป็นน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับความต้องการและความจำเป็นน้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าคะแนนความต้องการของกลุ่มตัวอย่างแล้ว นำค่าคะแนนเฉลี่ย มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน 5 ระดับคือ

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความต้องการและความจำเป็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความต้องการและความจำเป็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความต้องการและความจำเป็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความต้องการและความจำเป็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับความต้องการและความจำเป็นน้อยที่สุด

ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการหาความต้องการและความจำเป็น ในการฝึกอบรมคือ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จะอยู่ในเกณฑ์ต้องการและจำเป็นมาก ซึ่งจะนำไปกำหนดโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมต่อไป (กุลประภัสสรร์ สิงห์บุระอุดม, 2551: 89)

1.5 การทดสอบเครื่องมือ

1.5.1 การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัย จะนำแบบสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ไปเสนอขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรฝึกอบรมและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อตรวจสอบแบบสำรวจให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการวัด รวมทั้งตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ของข้อคำถามแต่ละข้อ เพื่อให้ได้ความถูกต้องตามหลักวิชาการ ความเข้าใจในการใช้ทางภาษา และความครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้น ปรับปรุงแก้ไขแบบสำรวจตามที่ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

1.5.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำทดลองทดสอบ (Try out) กับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยวิธีการใช้สูตร การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 125) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

16.1 ผู้วิจัยทำหนังสือในนามคณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งรายละเอียดและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

16.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจตรงกันและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องครบถ้วน หลังจากผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อความถูกต้องและครบสมบูรณ์อีกครั้ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ร่วมกับการสอบถามเพื่อวิเคราะห์ว่า ผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างไร ตรงกับการให้ข้อมูลหรือไม่ เพียงใด

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านความต้องการในการฝึกอบรมของตัวอย่าง ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และแสดงผลออกเป็นค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

1) การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) จากสูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าคะแนนรวมเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S.D. = \frac{\sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ S.D. = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n = จำนวนคนในกลุ่มทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับผล การสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเสริมสร้าง ชีตความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ได้จากขั้นตอนที่ 1) มาเป็นแนวทาง ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม ที่สามารถเสริมสร้างชีตความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน รายละเอียดดังนี้คือ

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถเสริมสร้างชีตความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม
3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม
 - 3.1 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 3.2 เนื้อหาการฝึกอบรม
 - 3.3 วิธีการฝึกอบรม
 - 3.4 สื่อประกอบการฝึกอบรม
 - 3.5 การประเมินผล

สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างชีตความสามารถของผู้นำชุมชน ท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) นี้ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ระบุหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งการกำหนดหลักการและเหตุผล จะได้มาจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ (ในขั้นตอนที่ 1) นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับหลักการและ เหตุผลในการฝึกอบรม ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการอบรม จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะการปฏิบัติงานหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมถึงต้องเป็นการสร้าง ทศนคติที่ดีแก่ผู้เข้ารับการอบรม ทั้งนี้ การเลือกวัตถุประสงค์จะต้องให้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องนำไปสู่การแก้ปัญหาและอุปสรรคที่ได้วิเคราะห์ไว้ (ในขั้นตอนที่ 1) รวมถึงต้องชี้ชัดให้ได้ว่า เมื่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นเสร็จสิ้นจากการฝึกอบรมแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อ ความต้องการและความจำเป็นที่กำหนดไว้ได้ หรือมีผลการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนคือ

3.1 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนี้ จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก

3.2 เนื้อหาในการฝึกอบรม ในการกำหนดเนื้อหาในการฝึกอบรม ต้องยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นหลัก และดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา โดยพิจารณาเนื้อหาและลำดับตามความต้องการผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ตามขั้นตอนที่ 1)

3.3 วิธีการฝึกอบรม คือการคัดเลือกและกำหนดเทคนิค วิธีการ และกิจกรรมในการฝึกอบรม ซึ่งต้องคำนึงถึงความพร้อมและพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหลักด้วย

3.4 สื่อประกอบการฝึกอบรม

3.5 การประเมินผล คือการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ในการฝึกอบรม โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาในการฝึกอบรม

4. ตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร และเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ฝึกอบรมในขั้นตอนต่อไป ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นคือ ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยรายละเอียดดังนี้คือ

2.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในครั้งนี้คือ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ประกอบไปด้วยฐานทรัพยากรท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และหลากหลาย ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน เช่น น้ำตก ถ้ำ พิพิธพรรณ และสัตว์ป่านานาชนิด รวมถึงวิถีชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้ นอกจากนี้ ในพื้นที่ศึกษานี้ ยังมีผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกชุมชนที่มีความสนใจและความต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นรายบุคคล เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วนและตรงประเด็นที่สัมภาษณ์ ทั้งนี้ ได้พิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิจาก 3 ด้านคือ

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำท้องถิ่น

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ได้ประเมินใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และ การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถผู้นำชุมชนท้องถิ่น (ฉบับร่าง) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบประเมินชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้หรือไม่ เพียงใด โดยประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม การจัดเรียงหัวข้อและเนื้อหาในแต่ละหน่วยเรียน รวมถึง โครงสร้างภายในของแต่ละหน่วยเรียน อันได้แก่ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม รายละเอียดเนื้อหา การฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล เป็นต้น

ตอนที่ 3 ความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อประเมินความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ว่ามีความสอดคล้องเพียงใด ซึ่งได้แก่ หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล

สำหรับการกำหนดเกณฑ์การพิจารณา ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

2.3.1 เกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ได้กำหนดค่าน้ำหนักเป็นคะแนน 5 ระดับคือ

5 คะแนน	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
3 คะแนน	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มารวมกัน แล้วคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ (ประดิษฐ์ แสงสุขวาว, 2549: 66) คือ

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ทั้งนี้ ถ้าหากข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ถือว่ามีคุณภาพเหมาะสม ไม่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าหากข้อใดมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมเท่ากับหรือน้อยกว่า 3.49 ถือว่าไม่มีความเหมาะสม ต้องปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ประดิษฐ์ แสงสุขวาว, 2549: 66)

2.3.2 เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญหรือทรงคุณวุฒิแต่ละคน มาแปลงเป็นค่าคะแนนดังนี้

คะแนน +1	หมายถึง	มีความสอดคล้อง
คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
คะแนน -1	หมายถึง	ไม่สอดคล้อง

จากนั้น นำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร (ประดิษฐ์ แสงสุขวาว, 2549: 67)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

โดย IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง คะแนนความคิดเห็น

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ถ้าหากข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่ามีความสอดคล้องและอยู่ในเกณฑ์ โดยไม่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าหากข้อใดมีค่าดัชนี

ความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 ถือว่าไม่มีความสอดคล้อง ต้องปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญหรือทรงคุณวุฒิ (ประดิษฐ์ แสงสุขาว, 2549: 67)

2.4 การทดสอบเครื่องมือ

2.4.1 ศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

2.4.2 กำหนดประเด็นที่ต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และเขียนเป็นข้อคำถาม

2.4.3 ตรวจสอบความถูกต้องและการใช้ภาษาของข้อคำถาม

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นผู้ประสานในการนำหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) พร้อมกับเอกสารประกอบการฝึกอบรม และแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโดยอิสระ และขอคำแนะนำเพิ่มเติมหลังจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) แล้ว

2.5.2 ตรวจสอบสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาจากผู้เชี่ยวชาญ

2.5.3 ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้นำมากำหนดขั้นตอนในการทดลองและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในภาคสนาม (Field Test) ซึ่งใช้แผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยคือ

1.1 วางแผนฝึกอบรมหรือการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม เนื่องจากหากวางแผนและเตรียมความพร้อมไม่ดีพอ อาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค จนส่งผลต่อการฝึกอบรมที่ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ควรมีจัดเตรียมความพร้อมสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดฝึกอบรม ดังนี้คือ 1) จัดทำโครงการฝึกอบรม 2) ประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรม 3) กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) คัดเลือกและเตรียมความพร้อมผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม 5) จัดตารางฝึกอบรม 6) จัดทำแผนการสอน 7) จัดทำ

เอกสารประกอบการฝึกอบรม 8) จัดเตรียมสื่อประกอบการฝึกอบรม 9) จัดเตรียมงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการบริการสนับสนุนต่างๆ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

1.2 ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการฝึกอบรม เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม กับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นของตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ท่าน โดยผู้วิจัยร่วมกับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างกำหนดช่วงเวลา และสถานที่ ในการปฏิบัติการ (Action Research) ฝึกอบรมตามประเด็นที่กำหนดในเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม รวมถึงดำเนินการฝึกอบรมให้เป็นไปตามหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นประการสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปผลการปฏิบัติการฝึกอบรมได้ ดังนี้คือ 1) ระยะเวลาการฝึกอบรม 2) สถานที่ฝึกอบรม

2. การประเมินประสิทธิภาพสูตรฝึกอบรม

หลังจากมีการฝึกอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมแล้วเสร็จ จากนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ช่วยยืนยันประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้น และเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรฝึกอบรมนี้ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขณะเดียวกัน ต้องสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ซึ่งผลลัพธ์ (Out put) ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับจากการผ่านหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ได้แก่

2.1 สามารถยกระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สูงขึ้น

2.2 สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ดีและถูกต้องตามองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นเพื่อจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 สามารถสร้างทักษะหรือความชำนาญด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เพิ่มขึ้น สำหรับการประเมินในขั้นตอนการทดลองนี้ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1) การทดสอบความรู้ (Knokledge) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest) รวมถึงการทดสอบความรู้ระหว่างเรียน โดยใช้แบบฝึกหัดทำหน่วยเรียนในแต่ละ/หน่วยเรียนหัวข้อ

2) การวัดทัศนคติ (Attititude) ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest)

3) การสังเกตทักษะ (Skill) การปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest)

4) การสอบถามความพึงพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรม โดยประเมินหลังจากผ่านการฝึกอบรมแล้ว (Posttest)

3. การแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อความสมบูรณ์

ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว มาแก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ควรมีการติดตามผลกระทบที่เกิดจากหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะค้นหา จุดเด่น-จุดด้อยของโครงการฝึกอบรมหรือหลักสูตรฝึกอบรม รวมถึงถือว่าการประเมินผลซ้ำ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาตัดสินได้ว่า โครงการฝึกอบรมหรือหลักสูตรฝึกอบรมควรปรับปรุงและพัฒนาไปในลักษณะใด หรือควรจัดดำเนินการต่อไปหรือควรนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีหรือเป็น หลักสูตรกลางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันในพื้นที่ ศึกษาอื่นๆ ต่อไปได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยรายละเอียดดังนี้คือ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบ เจาะจง (Purposive Sampling) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่มีคุณสมบัติเป็น รายบุคคลตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็น ทางการ ของตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นผู้นำและมีความเกี่ยวข้อง กับการจัดการการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายจาก 10 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คน ในอัตราส่วน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแบบที่เป็นทางการ : ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการ เท่ากับ 2 : 1 รวมทั้งสิ้น 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการฝึกอบรม หรือขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรม ได้แก่

3.2.1) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1.1) หลักการและเหตุผลของ หลักสูตรฝึกอบรม 1.2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 1.3) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ที่ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบ การฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล

3.2.2) เอกสารประกอบการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ประกอบด้วย 8 หัวข้อ/หน่วยเรียน ซึ่งในแต่ละหน่วยเรียนจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล

3.2.3) สื่อประกอบการฝึกอบรม

3.2.4) แบบประเมินผลการฝึกอบรม ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบวัดความรู้ (knowledge test) ซึ่งประเมินทั้งก่อนและหลังจากการฝึกอบรม โดยวิจัยได้สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย (Multiple Choices) ที่มีตัวเลือกให้ตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วยเนื้อหา 8 หน่วยเรียน ดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 4 จัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 5 ข้อ
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	จำนวน 5 ข้อ

ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นรายข้อ ดังนี้คือ

ตอบถูก ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

จากนั้น นำมาคำนวณหาน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย จากสูตรการหา

อันตรภาคชั้น ดังนี้คือ

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{40 - 0}{2} \\ &= 20 \end{aligned}$$

สำหรับการประเมินค่าระดับความรู้ โดยจะนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับดัชนีค่าอำนาจการจำแนก (Discrimination) จากผลการประเมินแบบทดสอบ ซึ่งมีเกณฑ์การแปรผลที่แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

มีความรู้ในระดับสูง	มีค่าคะแนน	21 - 40
มีความรู้ในระดับต่ำ	มีค่าคะแนน	0 - 20

2) แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในแต่ละหน่วยเรียน เป็นแบบทดสอบแบบตอบ ถูกผิด จำนวน 80 ข้อ รายละเอียดดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 4 จัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 10 ข้อ
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	จำนวน 10 ข้อ

3) แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมิน ทั้งก่อนและหลังจากฝึกอบรม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทัศนคติ (Attitude Test) แบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของวิเคิร์ท (Likert Scale, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) ที่มีข้อความเชิงบวก (Positive Statement) และข้อความเชิงลบ (Negative Statement) ในอัตราส่วนข้อคำถามใกล้เคียงกัน รวมทั้งหมด 16 ข้อ โดยประกอบด้วยเนื้อหา 8 หน่วยเรียน ดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน 2 ข้อ
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	จำนวน 2 ข้อ

โดยมีการกำหนดค่าคะแนนแตกต่างกันตามข้อความที่เป็นเชิงบวก และข้อความเชิงลบ ดังนี้คือ

ข้อความเชิงบวก	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	5 คะแนน
	เห็นด้วย	เท่ากับ	4 คะแนน
	ไม่แน่ใจ	เท่ากับ	3 คะแนน
	ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ	2 คะแนน
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	1 คะแนน

ข้อความเชิงลบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	1 คะแนน
	เห็นด้วย	เท่ากับ	2 คะแนน
	ไม่แน่ใจ	เท่ากับ	3 คะแนน
	ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ	4 คะแนน
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	5 คะแนน

จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์น้ำหนักเฉลี่ย (Weight Mean Score: WMS) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	มีทัศนคติที่ดีมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	มีทัศนคติที่ดีมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	มีทัศนคติที่ดีปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	มีทัศนคติที่แย่มาก
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	มีทัศนคติที่แย่มากที่สุด

4) แบบประเมินทักษะ (Skill Test) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ทางด้านปฏิบัติงาน ที่แสดงออกโดยการนำความรู้ ความเข้าใจ มาแสดงออกทางพฤติกรรมหรือทางการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสังเกตจากการปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยแบ่งผลการปฏิบัติงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

ปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
ปฏิบัติได้ถูกต้องมาก	เท่ากับ	4 คะแนน
ปฏิบัติได้ถูกต้องปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
ปฏิบัติได้ถูกต้องน้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
ปฏิบัติได้ถูกต้องน้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์น้ำหนักเฉลี่ย (Weight Mean Score: WMS) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	กรณีที่ปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	กรณีที่ปฏิบัติได้ถูกต้องมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	กรณีที่ปฏิบัติได้ถูกต้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	กรณีที่ปฏิบัติได้ถูกต้องน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	กรณีที่ปฏิบัติได้ถูกต้องน้อยที่สุด

5) แบบสอบถามความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อกระบวนการฝึกอบรม โดยประเมินหลังจากฝึกอบรมแล้ว โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่เป็นแบบ ประเมินมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของวิเคิร์ท (Likert Scale, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) รวมทั้งหมด 20 ข้อ โดยประเมินในเชิงระบบ 3 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้า ของการฝึกอบรม (Input) เช่น การประสานงานและการเตรียมความพร้อมในการฝึกอบรม หลักสูตร ฝึกอบรม รวมถึงความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม (Process) เช่น โครงสร้างและเนื้อหา วิทยากร กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการอบรม โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลาการฝึกอบรม วิธีการวัดและการประเมินผล รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น สถานที่ฝึกอบรม การบริการต่างๆ 3) ผลที่ได้รับจากการอบรม (Output) คือ ผลการเรียนรู้และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยมีการกำหนดค่าคะแนน ดังนี้คือ

พึงพอใจมากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
พึงพอใจมาก	เท่ากับ	4 คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
พึงพอใจน้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

คำตอบที่ได้ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์น้ำหนักเฉลี่ย (Weight Mean Score: WMS) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3 การทดสอบเครื่องมือ

3.3.1 แบบทดสอบความรู้ (knowledge test)

1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยจะนำแบบทดสอบความรู้ ที่สร้างขึ้น ไปเสนอขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้าน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ แบบทดสอบดังกล่าว โดยพิจารณาความตรงและถูกต้องตามที่ต้องการ ทั้งเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้าง และความสัมพันธ์ เช่น ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของข้อสอบและวัตถุประสงค์

การเรียนรู้ (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) ความครอบคลุมจุดประสงค์ ความเหมาะสมของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ จากนั้น ปรับปรุงแก้ไขตามที่ยุ่เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

2) การหาอำนาจการจำแนก (Discrimination Power) กับแบบทดสอบ ความรู้เป็นรายข้อ เพื่อจำแนกกลุ่มผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำได้ โดยนำแบบทดสอบ ความรู้ที่ได้ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองทดสอบ (Try out) กับตัวแทนผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจการจำแนก (r) โดยใช้สูตรสัดส่วนของความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 130) ดังนี้คือ

$$r = \frac{R_u - R_l}{N/2}$$

- เมื่อ r หมายถึง ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
 R_u หมายถึง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มเก่ง
 R_l หมายถึง จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มอ่อน
 N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ทั้งนี้ ต้องคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจการจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จึงจะนำไปทดสอบจริงในพื้นที่ศึกษาได้

3) การหาค่าดัชนีความยาก (Difficulty Index) หรือการหาระดับความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบความรู้เป็นรายข้อ โดยนำแบบทดสอบความรู้ที่ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทดลองทดสอบ (Try out) กับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น นำมาหาค่าความยากง่าย โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 129) ดังนี้คือ

$$P = \frac{R}{N}$$

- เมื่อ P หมายถึง ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
 R หมายถึง จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
 N หมายถึง จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

ซึ่งเกณฑ์การคัดเลือกแบบทดสอบความรู้ ต้องคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และปรับปรุงข้อที่ไม่ได้ตามเกณฑ์เพื่อให้ครบ (จำนวน 40 ข้อ) จึงจะสามารถนำไปใช้ทดสอบจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

4) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบทดสอบทั้งฉบับ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจการจำแนกแล้ว รวมถึงผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำทดลองทดสอบ (Try out) กับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

3.3.2 แบบวัดทัศนคติ (Attitude test)

1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยจะนำแบบวัดทัศนคติที่สร้างขึ้น ไปเสนอขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดทัศนคติดังกล่าว โดยพิจารณาความตรงและถูกต้องตามที่ต้องการ ทั้งเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้าง และความสัมพันธ์ เช่น ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับทัศนคติที่ต้องการประเมิน ความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้ จากนั้น ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

2) การหาอำนาจการจำแนก (Discrimination Power) กับแบบวัดทัศนคติเป็นรายข้อ โดยการวิเคราะห์ t-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีอำนาจการจำแนก 1.75 ขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

3) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบวัดทัศนคติทั้งฉบับ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงและค่าอำนาจการจำแนกแล้ว รวมถึงผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำทดลองทดสอบ (Try out) กับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบวัดทัศนคติดังกล่าวมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดทัศนคติที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

3.3.3 แบบประเมินทักษะ (Skill Test) เป็นการประเมินหลังการฝึกอบรมเพื่อตรวจสอบว่า หลักสูตรฝึกอบรมสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทักษะการปฏิบัติงานด้าน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้หรือไม่ เพียงใด ภายหลังจากการจบการฝึกอบรม การทดสอบเครื่องมือ ได้แก่

1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยจะนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้น ไปเสนอขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสังเกตพฤติกรรมดังกล่าว โดยพิจารณาความตรงและถูกต้องตามที่ต้องการ ทั้งเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้าง และความสัมพันธ์ จากนั้น ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสังเกตพฤติกรรมทั้งฉบับ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงและผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำทดลองทดสอบกับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมดังกล่าว มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดพฤติกรรมที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

3.3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ (Satisfaction) การทดสอบเครื่องมือ ได้แก่

1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น ไปเสนอขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามความพึงพอใจดังกล่าว โดยพิจารณาความตรงและถูกต้องตามที่ต้องการ ทั้งเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้าง และความสัมพันธ์ จากนั้น ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ถูกต้องสมบูรณ์

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามความพึงพอใจทั้งฉบับ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงและผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำทดลองทดสอบกับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน จากนั้น จะนำข้อมูลจากแบบสอบถามดังกล่าว มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ศึกษาต่อไปได้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และ สถานที่ที่กำหนด โดยผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูล เข้าใจตรงกันและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องครบถ้วน หลังจากผู้ให้ข้อมูล ตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อความถูกต้องและครบสมบูรณ์อีกครั้ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ร่วมกับการปฏิบัติการ เพื่อวิเคราะห์ว่า ผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างไร ตรงกับการให้ข้อมูลหรือไม่ เพียงใด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้มี 2 ประเภทคือ

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างฝึกอบรม รวมถึงข้อมูลด้านระดับความรู้ ทักษะ และระดับความพึงพอใจในการฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และแสดงผลออกเป็นค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) สถิติอนุมาน (Inductive Statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ Paired Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ลงมา

ทั้งนี้ เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

1) ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับฝึกอบรม จากผลคะแนนการทำแบบฝึกหัด ท้ายหน่วยเรียน (E1) กับผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ (E2) ต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า เกณฑ์ 80/80

2) ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนก่อนและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งได้กำหนดว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องมีความรู้เฉลี่ยมากกว่าก่อนฝึกอบรม

3) ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชนก่อนและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งได้กำหนดว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องมีความรู้เฉลี่ยมากกว่าก่อนฝึกอบรม

4) ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบสังเกตพฤติกรรม หรือทักษะการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนและหลังจากการฝึกอบรม โดยกำหนดว่า หลังจก การฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้เฉลี่ยมากกว่าก่อนฝึกอบรม

